

Datum van inontvangstneming : 24/11/2025

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-654/25 – 1

Zaak C-654/25 [Undelam]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

6 oktober 2025

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

28 augustus 2025

Verwerende partijen en verzoekende partijen tot Revision:

US

DR

Verzoekende partij en verwerende partij in Revision:

KY

BUNDESGERICHTSHOF

BESLISSING

VI ZR 258/24

van

28 augustus 2025

in de zaak

1. US, [OMISSIS] Hannover,

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

2. DR, [OMISSIS] Berlijn,

verweerders en verzoekers tot Revision,

[OMISSIS]

tegen

KY, [OMISSIS]

[OMISSIS]

De VI. Zivilsenat (zesde civiele kamer) van het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) heeft na de terechtzitting op 27 mei 2025 [OMISSIS] de volgende beslissing gegeven:

- I. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
- II. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen betreffende de uitlegging van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming, AVG, PB 2016, L 119, blz. 1):

1. Dient artikel 4, punt 1, AVG aldus te worden uitgelegd dat in geval van de geautomatiseerde doorgifte van een dynamisch internetprotocoladres (IP-adres) reeds sprake is van een persoonsgegeven wanneer een derde beschikt over de aanvullende gegevens die nodig zijn om de betrokken persoon te identificeren?

Of is er slechts sprake van een persoonsgegeven wanneer de voor de doorgifte verantwoordelijke of de ontvanger beschikt over middelen die redelijkerwijs ingezet kunnen worden om de betrokken persoon – eventueel met behulp van een derde – te identificeren?

In dit laatste geval: volstaat het in dit verband dat er onder bepaalde voorwaarden juridische mogelijkheden kunnen bestaan om de betrokken persoon te identificeren, of moeten die voorwaarden in het concrete geval feitelijk en juridisch vervuld zijn geweest?

2. Dient artikel 82, lid 1, AVG aldus te worden uitgelegd dat er ook sprake kan zijn van immateriële schade wanneer de betrokkene bewust en uitsluitend met het doel om de inbreuk te kunnen documenteren en tegen de verwerkingsverantwoordelijke te kunnen doen gelden, een

inbreuk door de verwerkingsverantwoordelijke op de AVG veroorzaakt?

Zo ja, kan het bestaan van immateriële schade ook dan worden aangenomen wanneer soortgelijke inbreuken op grote schaal en op geautomatiseerde wijze worden uitgelokt?

3. Indien beide in punt 2 gestelde vragen bevestigend worden beantwoord:

Dient artikel 82, lid 1, AVG aldus te worden uitgelegd dat in een geval als beschreven in vraag 2 een vordering tot vergoeding van immateriële schade kan worden afgewezen wegens misbruik door de betrokkene, omdat ondanks de formele naleving van de door de Unieregeling opgelegde voorwaarden het doel van deze regeling niet is bereikt en beoogd werd om een door de Unieregeling toegekend voordeel te verkrijgen door kunstmatig de voorwaarden te creëren waaronder het recht op dat voordeel ontstaat? Is het in dit verband van belang of het verkrijgen van een financieel voordeel de enige motivatie was voor het uitlokken van de inbreuk op de verordening?

Motivering

- 1 A. Feiten en hoofdgeding
- 2 Verzoeker vordert dat verweerders een bedrag terugbetalen dat hij aan eerste verweerder heeft betaald in verband met een door verweerders aangevoerde inbreuk op de AVG.
- 3 Verzoeker exploiteert een website waarin hij Google Fonts heeft geïntegreerd. Google Fonts is een directory met meer dan 1.500 lettertypen die Google gratis ter beschikking stelt aan exploitanten van websites. Wanneer een domein via een browser wordt aangeroepen, wordt de betreffende website opgebouwd met behulp van de benodigde lettertypen. Hierdoor worden bij het bezoeken van de betreffende websites – voor zover de standaardinstelling van een dynamische integratie niet door de websitebeheerder is gewijzigd – de lettertypen van Google Fonts via een Google-server gedownload en het betreffende IP-adres van de bezoeker naar Google in de VS verzonden. Door de instellingen aan te passen kan de websitebeheerder de lettertypen alleen lokaal integreren, zodat er geen gegevens naar de VS worden doorgegeven. Verzoeker had die aanpassing niet doorgevoerd.
- 4 Eerste verweerder gebruikte een zogenaamde webcrawler, dat wil zeggen specifiek geprogrammeerde computersoftware om op geautomatiseerde wijze een groot aantal websites te controleren op de dynamische integratie van Google Fonts. Die webcrawler was geïnstalleerd op de laptop van eerste verweerder. Onder meer op de website van verzoeker kreeg hij zo een „hit”. Met behulp van

nog andere, speciaal daartoe ontwikkelde software werd automatisch een bezoek van eerste verweerder aan de website van verzoeker uitgevoerd.

Het daarbij aan eerste verweerder toegewezen dynamische IP-adres werd doorgezonden naar Google USA.

- 5 In oktober 2022 ontving verzoeker een brief van tweede verweerder, die deze in zijn hoedanigheid van advocaat namens en in opdracht van zijn cliënt, eerste verweerder, had opgesteld. De brief, die in de onderwerpregel het begrip „waarschuwing” bevatte, luidde met name als volgt:

„Onze cliënt maakt deel uit van de Interessengemeinschaft Datenschutz (belangenvereniging voor gegevensbescherming); kortweg: IG Datenschutz [...]. IG Datenschutz zet zich in voor de verdediging en handhaving van gegevensbescherming via civielrechtelijke procedures. IG Datenschutz heeft vastgesteld dat u Google Fonts op uw website gebruikt. Google Fonts is op uw website zo geïnstalleerd dat onder andere het IP-adres van bezoekers van uw website wordt doorgegeven aan Google in de VS. Op verzoek van onze cliënt is deze handelwijze met uw IP-adres technisch vastgelegd, zoals in bijlage weergegeven, waarbij de doorgifte aan Google blijkt uit de gemarkeerde link.

De ongeoorloofde doorgifte van het IP-adres door u aan Google vormt een schending van het algemene persoonslijksrecht van onze cliënt in de vorm van het recht op informatieve zelfbeschikking overeenkomstig § 823, lid 1, BGB. Een IP-adres is een persoonsgegeven in de zin van artikel 4, punt 1, AVG [...]. Het recht op informatieve zelfbeschikking omvat het recht van het individu om te beslissen over de openbaarmaking en het gebruik van zijn persoonsgegevens.

Onze cliënt heeft geen toestemming gegeven voor de handeling overeenkomstig artikel 6, lid 1, onder a), AVG. Er is geen rechtvaardigingsgrond voor de handeling in de zin van artikel 5, lid 1, onder f), AVG. Google Fonts kan ook worden gebruikt zonder een verbinding met de Google server tot stand te brengen, waardoor een overdracht van het IP-adres aan Google uitgesloten is.

Wegens deze schending kan onze cliënt onder andere eisen dat die handelwijze wordt gestaakt. Duitse rechterlijke instanties hebben in de afgelopen twee jaar aan slachtoffers van uiteenlopende schendingen van de gegevensbeschermingsvoorschriften smartengeld toegekend tot een bedrag van 2.500,00 EUR [...].

Onze cliënt is bereid om de zaak te laten rusten indien de schending onmiddellijk wordt beëindigd en een bedrag van 170,00 EUR wordt overgemaakt op onze derdenrekening [...] tegen uiterlijk 3 november 2022.”

- 6 Verweerders hebben meer dan 100.000 soortgelijke brieven aan verschillende websitebeheerders gezonden.

- 7 Op 25 oktober 2022 heeft verzoeker het bedrag van 170 EUR overgemaakt op de in de brief vermelde rekening van tweede verweerder. Naar aanleiding van berichten in de media over het optreden van verweerders vorderde verzoeker dit bedrag –zonder succes – van eerste verweerder terug.
- 8 Het Amtsgericht [Hannover] (rechter in eerste aanleg Hannover, Duitsland) heeft eerste verweerder veroordeeld tot betaling van 70 EUR, vermeerderd met rente, aan verzoeker. De vordering werd voor het overige afgewezen. In het kader van het door verzoeker ingestelde hoger beroep heeft het Landgericht [Hannover] (rechter in tweede aanleg Hannover, Duitsland) het vonnis in eerste aanleg gewijzigd en verweerders hoofdelijk veroordeeld tot betaling van 170 EUR, vermeerderd met rente, aan verzoeker.
- 9 De appelrechter heeft ter onderbouwing van zijn beslissing onder meer aangevoerd dat verzoeker jegens verweerders als hoofdelijke schuldenaren aanspraak kan maken op de vordering uit hoofde van § 826 BGB. Verweerders hebben verzoeker opzettelijk schade berokkend op een wijze die in strijd is met de goede zeden. Eerste verweerder had ten aanzien van verzoeker vanwege de litigieuze feiten geen recht op de in de „waarschuwingsbrief” als bestaand beschreven vordering overeenkomstig artikel 82, lid 1, AVG. Er is geen sprake van een inbreuk op de AVG, omdat bij de doorgifte van het dynamische IP-adres van eerste verweerder aan Google USA geen persoonsgegevens in de zin van de AVG betrokken zijn. Ook heeft eerste verweerder geen schade geleden in de zin van artikel 82, lid 1, AVG. Een schadevordering van eerste verweerder is bovendien in ieder geval wegens rechtsmisbruik uitgesloten. Wie – zoals eerste verweerder – een schending van zijn persoonlijkheidsrecht doelbewust uitlokt, om daarop later aanspraken te baseren, schendt het verbod van “venire contra factum proprium” en behoeft geen bescherming. Naast het feit dat eerste verweerder geen recht heeft op de vorderingen die in de „waarschuwingsbrief” als bestaand worden beschreven, waren er in dit geval nog andere bijzondere omstandigheden waaruit de strijdigheid met de goede zeden blijkt.
- 10 Met het door de appelrechter toegestane beroep in Revision vorderen verweerders herstel van het vonnis in eerste aanleg.
- 11 B. Bepalingen van nationaal recht die eventueel van toepassing zijn op de onderhavige zaak
- 12 Bürgerliche Gesetzbuch (BGB; Duits burgerlijk wetboek)
- 13 § 812 Aanspraak op teruggave
- 14 (1) Degene die middels een prestatie van een derde of anderszins ten koste van deze derde iets zonder rechtsgrondslag verkrijgt, is tot teruggave gehouden.
- ...
- 15 § 826 Opzettelijke schade in strijd met de goede zeden

- 16 Degene die een ander met opzet en in strijd met de goede zeden schade berokkent, is jegens hem verplicht de schade te vergoeden.
- 17 C. Over de prejudiciële verwijzing naar het Hof van Justitie
- 18 Het succes van het beroep in Revision hangt af van de uitlegging van het Unierecht. Het door de appelrechter aan verzoeker toegekende recht op terugbetaling van het door hem naar aanleiding van de „waarschuwbrieven” betaalde bedrag wegens de schade die verweerders opzettelijk en in strijd met de goede zeden hebben berokkend (§ 826 BGB) is – net als een recht van verzoeker op terugbetaling wegens ongerechtvaardigde verrijking van eerste verweerder overeenkomstig § 812, lid 1, eerste volzin, BGB – naar nationaal recht alleen aan de orde indien eerste verweerder op grond van de doorgifte van zijn dynamische IP-adres aan Google USA als gevolg van het bezoeken van de door verzoeker geëxploiteerde website geen recht had op vergoeding van immateriële schade door verzoeker overeenkomstig artikel 82, lid 1, AVG. In dit opzicht roept het geding nog onbeantwoorde vragen over de uitlegging van het Unierecht op. Voordat een beslissing wordt genomen dient derhalve de behandeling van de zaak te worden geschorst en dient overeenkomstig artikel 267, eerste alinea, onder b), en derde alinea, VWEU het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: “Hof”) te worden verzocht om een prejudiciële beslissing.
- 19 I. Eerste prejudiciële vraag
- 20 1. De appelrechter heeft aangenomen dat eerste verweerder geen vordering krachtens artikel 82, lid 1, AVG tegen verzoeker kon instellen omdat bij de doorgifte van het dynamische IP-adres van eerste verweerder aan Google USA geen persoonsgegevens in de zin van die verordening betrokken is. Het is juist dat een dynamisch IP-adres een persoonsgegeven in die zin kan zijn, indien de identiteit van de betrokkene aan de hand van het IP-adres kan worden vastgesteld. Dit was echter niet het geval met betrekking tot eerste verweerder, omdat niet is aangetoond en evenmin anderszins blijkt dat Google USA over wettige middelen beschikt die redelijkerwijs kunnen worden ingezet om hem met behulp van derden aan de hand van het IP-adres te identificeren. Deze rechter heeft dus een relatief criterium gehanteerd bij zijn beoordeling van de identificeerbaarheid van de betrokkene (zie voor het onderscheid tussen een objectief en een relatief criterium beslissing van 28 oktober 2014 – VI ZR 135/13, ECLI:DE:BGH:2014:281014BVIZR135.13.0, VersR 2015, 370, punten 23 ev.) een heeft in dit opzicht rekening gehouden met de ontvanger van het doorgegeven IP-adres.
- 21 De appelrechter heeft zijn standpunt over dit juridische uitgangspunt gebaseerd op het arrest van het Hof van 19 oktober 2016 in zaak C-582/14, dat is gewezen naar aanleiding van een verzoek om een prejudiciële beslissing van het Bundesgerichtshof (zie beslissing van 28 oktober 2014 – VI ZR 135/13, ECLI:DE:BGH:2014:281014BVIZR135.13.0, VersR 2015, 370). Volgens dat arrest dient artikel 2, onder a), van richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement

en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (gegevensbeschermingsrichtlijn; PB 1995, L 281, blz. 31) aldus te worden uitgelegd dat een dynamisch IP-adres dat door een aanbieder van onlinemediadiensten wordt geregistreerd telkens als een persoon een website bezoekt die door deze aanbieder toegankelijk wordt gemaakt voor het publiek, ten aanzien van die aanbieder een persoonsgegeven in de zin van voormelde bepaling vormt, wanneer hij beschikt over wettige middelen waarmee hij de betrokken persoon kan identificeren aan de hand van extra informatie die bij de internetprovider van deze persoon berust (ECLI:EU:C:2016:779, CR 2016, 791, punt 49).

- 22 2. De verwijzende rechter betwijfelt of uit dit arrest van het Hof, zoals de appelrechter heeft aangenomen, kan worden afgeleid dat de onderhavige zaak alleen onder het materiële toepassingsgebied van de AVG overeenkomstig artikel 2, lid 1 en artikel 4, punt 1, AVG valt wanneer Google USA beschikt over wettige middelen die redelijkerwijs ingezet kunnen worden om eerste verweerder met behulp van een derde aan de hand van het op initiatief van de verzoeker doorgegeven IP-adres te identificeren.
- 23 Volgens artikel 4, punt 1, AVG wordt voor de toepassing van deze verordening verstaan onder „persoonsgegevens”: alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon („de betrokkene”); als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identificator zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identificator of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon. De verwijzende rechter is het weliswaar eens met de appelrechter dat met betrekking tot de vraag wanneer informatie overeenkomstig artikel 4, punt 1, AVG betrekking heeft op een „geïdentificeerde” of „identificeerbare” persoon en of in dit verband een objectief dan wel relatief criterium moet worden gehanteerd, in beginsel kan worden teruggegrepen naar de rechtspraak van het Hof over de vraag wanneer informatie betrekking heeft op een „geïdentificeerde” of „identificeerbare” persoon in de zin van artikel 2, onder a), van de gegevensbeschermingsrichtlijn. De inhoud van de respectieve definitie van het begrip „persoonsgegevens” is immers in beide bepalingen in wezen identiek (zie Karg in Simitis/Hornung/Spiecker genaamd Döhmman, Datenschutzrecht, 2^e druk, Art. 4 Nr. 1 DSGVO Rn. 6; Klar/Kühling in Kühling/Buchner, DSGVO BDSG, 4^e druk, Art. 4 Nr. 1 DSGVO Rn. 2; Klabunde/Horváth in Ehmann/Selmayr, Datenschutz-Grundverordnung, 3e druk, Art. 4 Rn. 8; Ziebarth in Sydow/Marsch, DSGVO/BDSG, 3e druk, Art. 4 DSGVO Rn. 7). Evenwel rijst de vraag of uit de rechtspraak van het Hof volgt dat de informatie die aan een derde wordt doorgegeven alleen als een persoonsgegeven kan worden beschouwd indien de ontvanger aan de hand van de informatie een natuurlijke persoon kan identificeren.

- 24 Ten eerste is niet duidelijk waarom het materiële toepassingsgebied van de AVG niet (ook) geldt wanneer de als verantwoordelijke beschouwde verzendende instantie in staat is om een natuurlijke persoon te identificeren aan de hand van de verzonden informatie, dat wil zeggen wanneer zij – eventueel met behulp van een derde – het verband met de persoon kan leggen. Bij het hanteren van een relatief criterium bij het onderzoek of informatie een persoonsgegeven vormt, moet namelijk in principe rekening worden gehouden met de situatie van de verantwoordelijke instantie (zie beslissing van 28 oktober 2014 – VI ZR 135/13, ECLI:DE:BGH:2014:281014BVIZR135.13.0, VersR 2015, 370, punt 25). Dienovereenkomstig heeft het Hof in zijn arrest van 19 oktober 2016 in zaak C-582/14 rekening gehouden met de situatie van de aanbieder van onlinemediadiensten die verantwoordelijk werd gesteld voor het registreren van het IP-adres (zie HvJ, ECLI:EU:C:2016:779, CR 2016, 791, punten 47 ev.).
- 25 Ten tweede ging het in het arrest van het Hof van 19 oktober 2016 in zaak C-582/14 om de vraag of een dynamisch IP-adres mocht worden opgeslagen. Wanneer het gaat om de opslag van informatie is het logisch dat de vraag of informatie een persoonsgegeven vormt, dient te worden beoordeeld op basis van de vraag of de instantie die de informatie opslaat, aan de hand daarvan een natuurlijke persoon kan identificeren. Anders kan de opslag – ook vanuit het oogpunt van de betrokkenen – geen risico op identificatie met zich meebrengen. In het onderhavige geval komt eerste verweerder evenwel niet op tegen de opslag van zijn IP-adres door verzoeker of door Google USA, maar tegen de doorgifte ervan aan Google USA in het kader van het bezoeken van de website van verzoeker. Met de doorgifte van de informatie heeft de verzendende instantie evenwel niet alleen het risico van identificatie door deze ontvanger gecreëerd, maar ook de mogelijkheid van verdere verspreiding van de informatie en daarmee uiteindelijk het risico van identificatie door willekeurige derden. Dit zou ervoor kunnen pleiten om de vraag of informatie een persoonsgegeven vormt – voor zover het gaat om de rechtmatigheid van de doorgifte ervan – aan de hand van een objectief criterium aldus te beoordelen of die informatie in het algemeen geschikt is om een natuurlijke persoon te identificeren, zodat het volstaat dat – willekeurige – derden in staat zijn om de identiteit van de betrokkene aan de hand van de doorgegeven informatie vast te stellen. Dit zou het geval zijn bij een dynamisch IP-adres, aangezien in ieder geval de internetprovider in staat is om aan de hand van het IP-adres de gebruiker van de website te identificeren. Dienovereenkomstig heeft het Gerecht van de Europese Unie in een vergelijkbaar geval de doorgifte van een dynamisch IP-adres beschouwd als de doorgifte van een persoonsgegeven waarbij het uitsluitend is uitgegaan van het feit dat zogenaamde „dynamische” IP-adressen, die naar hun aard veranderlijk zijn, op het tijdstip van het bezoeken van de website aan een specifieke persoon zijn toegewezen (zie HvJ, ECLI:EU:T:2025:4, r + s 2025, 228, punt 122). Het Hof heeft zich evenwel daarover nog niet uitgesproken.
- 26 3. Indien het voor de beoordeling of doorgegeven informatie een persoonsgegeven is, van belang is of juist de voor de doorgifte verantwoordelijke of de ontvanger (juridisch en feitelijk) beschikt over middelen die redelijkerwijs

kunnen worden ingezet om de betrokkene – in voorkomend geval met behulp van een derde – te identificeren, rijst de vraag of het voldoende is dat er voor deze instanties onder bepaalde voorwaarden mogelijkheden kunnen bestaan om de betrokkene te identificeren, dat wil zeggen dat voor hen de abstracte mogelijkheid tot identificatie bestaat, dan wel of die voorwaarden in feitelijk en juridisch opzicht in het concrete geval ook vervuld moeten zijn geweest. Deze vraag lijkt tot nog toe niet eenduidig te zijn beantwoord in de rechtspraak van het Hof (zie Klar/Kühling in Kühling/Buchner, DSGVO BDSG, 4^e druk, Art. 4 Nr. 1 DSGVO Rn. 28; Arning/Rothkegel in Taeger/Gabel, DSGVO – BDSG – TTDSG, 4^e druk, Art. 4 DSGVO Rn. 37).

- 27 In het onderhavige geval zou een abstracte dan wel concrete benadering tot een verschillende uitkomst leiden. In beginsel heeft zowel verzoeker als Google USA naar nationaal recht de juridische mogelijkheid om in geval van schade die is veroorzaakt vanuit Duitsland een strafklacht in te dienen bij de rechtshandavingsinstanties, of in geval van dreigende schade zich te wenden tot de instanties die bevoegd zijn voor de handhaving van de veiligheid. Die voor de vervolging van strafbare feiten en administratieve inbreuken bevoegde instanties kunnen overeenkomstig § 100j, leden 1 en 2, StPO (Strafprozessordnung; wetboek van strafvordering) en § 174, lid 1, derde volzin, juncto lid 5, punt 1, TKG (Telekommunikationsgesetz; telecommunicatiewet) onder bepaalde voorwaarden van internetproviders informatie verlangen over aan de hand van een IP-adres aan een natuurlijke persoon toegewezen gegevens en zo de betrokkene identificeren. Een dergelijke mogelijkheid tot het opvragen van informatie bestaat ook – in bepaalde situaties van ernstige dreiging – voor de instanties die bevoegd zijn voor de handhaving van de openbare veiligheid of orde (§ 174, lid 1, derde volzin, juncto lid 5, punt 2, TKG). Voorts kan een persoon die het slachtoffer is van een kennelijke inbreuk op het auteursrecht verzoeken om dergelijke informatie overeenkomstig § 101, lid 2, eerste volzin, punt 3, UrhG (Urheberrechtsgesetz; auteurswet) (zie BGH, beslissing van 5 december 2012 – I ZB 48/12, ECLI:DE:BGH:2012:051212BIZB48.12.0, GRUR 2013, 536, punten 32 ev.).
- 28 Feitelijke voorwaarde voor identificatie van de bezoeker aan de hand van het IP-adres op deze wijze is echter in eerste instantie dat het betreffende IP-adres door de instantie die om informatie verzoekt, kan worden meegedeeld aan de internetprovider. In het onderhavige geval is evenwel niet vastgesteld dat het aan eerste verweerder bij het bezoeken van de website van verzoeker toegewezen dynamisch IP-adres door verzoeker of Google USA werd opgeslagen voor een periode die een overeenkomstig verzoek aan de internetprovider mogelijk zou hebben gemaakt. De appelrechter heeft bovendien niet vastgesteld dat in het onderhavige geval was voldaan aan de gestelde juridische voorwaarden voor een verzoek om informatie.
- 29 II. Tweede prejudiciële vraag
- 30 1. De appelrechter heeft in het midden gelaten of de doorgifte van het IP-adres aan Google USA in overeenstemming was met de bepalingen van de AVG –

ervan uitgaande dat dit onder het materiële toepassingsgebied ervan viel. In het kader van het beroep in Revision moet derhalve ervan worden uitgegaan dat niet was voldaan aan de voorwaarden voor een doorgifte van persoonsgegevens aan een derde land [artikel 6, onder f), en artikelen 44 ev. AVG] en dat er sprake was van een inbreuk op de verordening in de zin van artikel 82, lid 1, AVG. De appelrechter is evenwel van oordeel dat eerste verweerder geen schade in de zin van artikel 82, lid 1, AVG heeft geleden. Dat de doorgifte van het IP-adres bij verzoeker immateriële schade zou hebben veroorzaakt in die zin dat hij vreesde dat zijn IP-adres in de toekomst zou worden misbruikt, kon onder de gegeven bijzondere omstandigheden en met betrekking tot eerste verweerder als betrokkene niet worden vastgesteld.

31 Het begrip „schade” kan volgens de appelrechter van nature alleen worden opgevat als een onvrijwillig verlies – in casu wat de controle over de eigen gegevens betreft. Eerste verweerder heeft echter de controle over zijn desbetreffend IP-adres juist niet onvrijwillig afgegeven. Hij heeft verzoekers website niet bezocht om zich aldaar over het aanbod van verzoeker te informeren, maar alleen om verzoeker een inbreuk op de gegevensbeschermingsregeling te kunnen verwijten. Hij deed dit terwijl hij zeker wist dat bij een overeenkomstige hit (gebruik van de dynamische variant van Google Fonts op de website die met de webcrawler werd gevonden) en het oproepen van de pagina het dan aan hem toegewezen dynamische IP-adres zou worden doorgegeven aan Google USA. Bovendien spreekt het grote aantal door eerste verweerder aangegeven dergelijke handelingen – onbetwistbaar in ieder geval meer dan 100.000 gevallen – op zich al tegen dat eerste verweerder daadwerkelijk vreesde dat zijn IP-adres zou worden misbruikt. In dit verband moet tevens in aanmerking worden genomen dat eerste verweerder de website van verzoeker niet zelf heeft bezocht, maar het oproepen van de website uitsluitend technisch is geïnitieerd door middel van gepaste software. Het is juist dat niet per se kan worden uitgesloten dat schade in de zin van artikel 82 AVG kan ontstaan als gevolg van technisch tot stand gebrachte of gedocumenteerde inbreuken op de gegevensbeschermingsregeling. Daartoe zijn dan evenwel navenante omstandigheden vereist waaruit blijkt dat de achter de software staande personen onthutst waren. Dergelijke omstandigheden zijn door verweerders niet aangetoond en blijken evenmin anderszins.

32 2. Deze uitspraken van de appelrechter zijn gebaseerd op een in het nationale recht gangbaar zogenaamd „natuurlijk” begrip van schade, volgens hetwelk onder schade dient te worden verstaan „elk onvrijwillig verlies van materiële en immateriële goederen als gevolg van een bepaalde gebeurtenis”, zodat vrijwillige verliezen – althans in de regel – geen schade vormen (zie bijvoorbeeld BeckOGK/Brand, Stand 1.3.2024, BGB § 249, punten 8 ev. en aldaar aangehaalde rechtspraak). Bij gebreke van een verwijzing in artikel 82, lid 1, AVG naar het nationale recht van de lidstaten moet het begrip „immateriële schade” echter autonoom worden gedefinieerd binnen het Unierecht (vaste rechtspraak, HvJ, ECLI:EU:C:2024:536, DB 2024, 1676, punt 31; ECLI:EU:C:2024:72, CR 2024, 160, punt 64; ECLI:EU:C:2023:370, VersR 2023, 920, punten 30 en 44). Volgens overweging 146, derde volzin, AVG moet het begrip schade ruim worden

uitgelegd, op een wijze die ten volle recht doet aan de doelstellingen van deze verordening. Volgens de rechtspraak van het Hof volstaat een schending van de bepalingen van de AVG op zichzelf evenwel niet om een schadevordering te rechtvaardigen, maar is daarnaast – in de zin van een zelfstandige voorwaarde voor de vordering – het optreden van schade (door die schending) vereist (vaste rechtspraak, zie HvJ, ECLI:EU:C:2024:536, DB 2024, 1676, punt 25; ECLI:EU:C:2024:288, NJW 2024, 1561, punt 34; ECLI:EU:C:2023:370, VersR 2023, 920, punt 42).

- 33 Uit de in de eerste volzin van overweging 85 van de AVG opgenomen lijst met voorbeelden van „schade” die de betrokkenen kunnen lijden, blijkt dat de Uniewetgever met het begrip „schade” in het bijzonder ook het loutere „verlies van controle” over hun eigen gegevens als gevolg van een inbreuk op de AVG heeft willen omvatten, zelfs indien er concreet geen sprake is van misbruik van de betreffende gegevens ten nadele van die personen (HvJ, ECLI:EU:C:2024:827, DB 2024, 2952, punt 145 en aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 34 Niet alleen uit de bewoordingen van artikel 82, lid 1, AVG, gelezen in het licht van de overwegingen 85 en 146 ervan, die om een ruime opvatting van het begrip „immateriële schade” in de zin van die bepaling vragen, maar ook uit de doelstelling van de AVG om natuurlijke personen een hoog beschermingsniveau te bieden op het vlak van de verwerking van hun persoonsgegevens, blijkt dat de vrees die een betrokkene na een inbreuk op de AVG koestert voor mogelijk misbruik van zijn persoonsgegevens door derden, op zich „immateriële schade” in de zin van dat artikel 82, lid 1, kan vormen (HvJ, ECLI:EU:C:2024:827, DB 2024, 2952, punt 144 en aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 35 Wanneer een persoon die op grond van artikel 82, lid 1, AVG schadevergoeding vordert, zich beroept op de vrees voor toekomstig misbruik van zijn persoonsgegevens wegens het bestaan van een dergelijke inbreuk, moet worden nagegaan of deze vrees in de betrokken specifieke omstandigheden en ten aanzien van de betrokkene gegrond kan worden geacht (HvJ, ECLI:EU:C:2024:827, DB 2024, 2952, punt 143 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Het louter aanvoeren van een vrees zonder bewezen negatieve gevolgen volstaat niet (HvJ, ECLI:EU:C:2024:536, DB 2024, 1676, punt 35). Een zuiver hypothetisch risico dat een onbevoegde derde misbruik maakt van persoonsgegevens kan geen aanleiding geven tot schadevergoeding (HvJ, ECLI:EU:C:2024:72, DB 2024, 519, punt 68).
- 36 3. Op basis van deze beginselen zou in het onderhavige geval kunnen worden aangenomen dat eerste verweerder immateriële schade heeft geleden door het verlies van controle over zijn persoonsgegevens als gevolg van de doorgifte van zijn IP-adres aan Google USA. In beginsel zou een ongeoorloofde doorgifte van persoonsgegevens aan een derde bij de betrokkene een gerechtvaardigde vrees voor misbruik van deze gegevens kunnen doen ontstaan. De appelrechter heeft niet vastgesteld dat in het onderhavige geval de doorgifte slechts een zuiver

hypothetisch risico van misbruik van het IP-adres door een onbevoegde derde met zich mee heeft gebracht.

- 37 Tegen het aannemen van die vrees zou daarentegen kunnen worden aangevoerd dat eerste verweerder er doelbewust op uit was om de gegevens door te geven. Of de door de appelrechter als doorslaggevend beschouwde omstandigheden, namelijk het feit dat eerste verweerder de doorgifte van zijn IP-adres aan Google USA – op grote schaal en op geautomatiseerde wijze – bewust en uitsluitend heeft bewerkstelligd om de inbreuk te documenteren en tegen de verantwoordelijke te kunnen doen gelden, in de weg staan aan de vaststelling van immateriële schade in de zin van artikel 82, lid 1, AVG, is door de aangehaalde rechtspraak van het Hof nog niet verduidelijkt.
- 38 III. Derde prejudiciële vraag
- 39 Wanneer in een geval als het onderhavige immateriële schade in de zin van artikel 82, lid 1, AVG kan worden vastgesteld, rijst de vraag of eerste verweerder op grond van het verbod op rechtsmisbruik toch geen recht heeft op schadevergoeding overeenkomstig artikel 82, lid 1, AVG, zoals de appelrechter subsidiair heeft aangenomen.
- 40 1. Volgens vaste rechtspraak van het Hof kunnen justitiabelen zich niet door middel van misbruik beroepen op het Unierecht (zie HvJ, ECLI:EU:C:2025:3, punt 49; ECLI:EU:C:2023:1014, WM 2024, 249, punt 281; ECLI:EU:C:2019:134, punt 96; ECLI:EU:C:2016:604, punt 37; telkens met aldaar aangehaalde rechtspraak). Dat geldt ook tussen particulieren (zie HvJ, ECLI:EU:C:2016:604, punt 2 en 37). Voor het bewijs dat er sprake is van misbruik is enerzijds een geheel van objectieve omstandigheden vereist waaruit blijkt dat in weerwil van de formele naleving van de door de Unieregeling opgelegde voorwaarden het door deze regeling beoogde doel niet is bereikt, en anderzijds een subjectief element, namelijk de bedoeling om een door de Unieregeling toegekend voordeel te verkrijgen door kunstmatig de voorwaarden te creëren waaronder het recht op dat voordeel ontstaat (zie HvJ, ECLI:EU:C:2023:1014, WM 2024, 249, punt 285; ECLI:EU:C:2019:135, punt 97; ECLI:EU:C:2005:491, punt 39; telkens met aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 41 Wanneer de verwijzende rechter nagaat of van een dergelijk misbruik sprake is, dient hij alle feiten en omstandigheden van de zaak in aanmerking te nemen, met inbegrip van de feiten en omstandigheden die volgen op de transactie die misbruik zou opleveren (HvJ, ECLI:EU:C:2023:1014, WM 2024, 249, punt 286 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Het staat dus aan de verwijzende rechter om, overeenkomstig de bewijsregels van het nationale recht en voor zover de doeltreffendheid van het Unierecht daardoor niet wordt aangetast, na te gaan of in het hoofdgeding de hierboven uiteengezette bestanddelen van misbruik van recht zijn verenigd. In zijn prejudiciële beslissing kan het Hof echter in voorkomend geval preciseringen geven om de nationale rechter bij zijn uitlegging te leiden (zie

HvJ, ECLI:EU:C:2023:1014, WM 2024, 249, punt 287 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

- 42 2. Overeenkomstig deze beginselen wordt het Hof verzocht te verduidelijken of in een zaak als de onderhavige, waarin ervan moet worden uitgegaan dat de betrokkene bewust en uitsluitend met het doel om de inbreuk te kunnen documenteren en tegen de verwerkingsverantwoordelijke te kunnen doen gelden, een inbreuk door de verwerkingsverantwoordelijke op de AVG veroorzaakt, een schadevordering krachtens artikel 82, lid 1, AVG wegens rechtsmisbruik kan worden afgewezen (zie in dit verband ook vraag 7 van het verzoek om een prejudiciële beslissing van het Amtsgericht Arnsberg van 31 juli 2024, zaak C-526/24, ECLI:DE:AGAR:2024:0731.42C434.23.0).
- 43 a) In dit verband rijst ten eerste de vraag, die door uitlegging van het Unierecht moet worden beantwoord, welke doelstellingen van welke bepalingen van de AVG in aanmerking moeten worden genomen om te beoordelen of een schadevordering krachtens artikel 82, lid 1, AVG rechtsmisbruik oplevert.
- 44 b) Ten tweede is er behoefte aan verduidelijking door het Hof wat de vaststelling van het subjectieve element van misbruik betreft.
- 45 Het Hof heeft in zijn arrest van 28 juli in zaak C-423/15 ter vaststelling van het subjectieve element uiteengezet dat uit een geheel van objectieve factoren moet blijken dat het wezenlijke doel van de betrokken handelingen erin bestaat een ongerechtvaardigd voordeel te verkrijgen. Om het bestaan van dit tweede element, dat samenhangt met de wil van de handelende personen, aan te tonen, kan met name rekening worden gehouden met het louter kunstmatige karakter van de betrokken handelingen (ECLI:EU:C:2016:604, ZIP 2016, 1498, punten 40 ev.). Volgens de verwijzende rechter zouden de door de appelrechter vastgestelde omstandigheden voldoende zijn om het bestaan van het subjectieve element van misbruik vast te stellen. Volgens de bevindingen van de appelrechter stonden financiële belangen namelijk duidelijk op de voorgrond als motivatie voor het handelen van eerste verweerder. De appelrechter kon niet vaststellen dat eerste verweerder met het opstellen en verzenden van zijn „waarschuwingen” naast financiële doelen ook andere doelen nastreefde.
- 46 Het Hof heeft in bovengenoemd arrest evenwel ook gesteld dat het verbod van misbruik niet geldt wanneer er voor de betrokken handelingen een andere verklaring kan bestaan dan de loutere verkrijging van een voordeel (HvJ, ECLI:EU:C:2016:604, ZIP 2016, 1498, punt 40 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Dit zou aldus kunnen worden opgevat dat de nationale rechter andere dan financiële motieven moet kunnen uitsluiten om misbruik te kunnen vaststellen. In de onderhavige zaak was de appelrechter daartoe niet in staat. Hij kon niet uitsluiten dat eerste verweerder met zijn handelen de websitebeheerders ook wilde wijzen op de problematiek van gegevensbescherming die verband houdt met de dynamische integratie van Google Fonts.

[OMISSIS]

Eerdere rechterlijke instanties:

AG Hannover, beslissing van 12 juli 2023 – 525 C 8451/22

LG Hannover, beslissing van 1 juli 2024 – 18 S 10/23

Uitgesproken op:

28 augustus 2025

[OMISSIS]